

Nahkhiir Foto: Aivar Sepp

Suur-rabakiil Foto: Merike Linnamägi

Mudakonn Foto: Merike Linnamägi

LIFE programm paneb Kagu-Eesti keskkonnaprojektidele õla alla

Kuidas kaitsta nahkhiiri uudishimulike pilkude eest või korrastada suures ulatuses poollooduslikke kooslusi, säilitades nõnda ohustatud liikide elupaigad? Mil moel lähendada kohalike kogukondade ja looduskaitse huve või taastada metsade veerežiimi? Kuidas selle kõigega hakkama saada, kui raha selleks kohalikul tasemel napib?

Üheks selliseks Euroopa otsetoetuseks on LIFE programm, mille abil on kohalikel omavalitsustel, riigiasutustel ja ettevõtjatel võimalus oma projektile rahastust taotleda.

LIFE programm annab võimaluse ja vahendid midagi Kagu-Eesti ehk Võru-, Põlva- ja Valgamaa looduse ning keskkonna heaks ära teha nii, et see ka reaalselt olulist mõju avaldaks. Lahendused peavad sealjuures arvestama meid ümbritseva keskkonnaga, pakkudes ka majanduslikku ja sotsiaalset mõju.

Häid näiteid Võrumaalt

Parandamiseks Eesti koobastes talvituvate tiigilendlaste ehk nahkhiirte elupaikade kvaliteeti, sai alguse EstBatLIFE projekt, mille tegevusi viiakse läbi lisaks Ülglise, Väinale ja Väana-Postile ka hästituntud Piusa koobastes. Et tiigilendlaste arv on viimaste aastakümnete jooksul oluliselt vähenenud, on projekti üheks eesmärgiks seatud inimeste elustuse vähendamine ohustatud liigi talvituspaikades.

Piusa koobastes kindlustatakse ka tähtsa talvituspaiga osa sissepääs, et potentsiaalset kinnivarisemist vältida. Samuti kuulub plaanide hulka teadlikkuse tõstmine ning kohalike elanike ja vabatahtlike kaasamine olukorra parandamiseks.

Teavitustööga tegeleb aktiivselt ka LIFE NaturallyEst projekt, mille eesmärgiks on lähendada kohalike kogukondade ja looduskaitse huvisid. Kuna konfliktide vältimine ja leevendamine on looduskaitse üks olulisemaid võtmeküsimusi, viiakse läbi erinevaid tegevusi, parandamiseks niivisi osapooltevahelist suhtlust.

Näiteks lükati 2019. aastal esmakordselt käima kodaniku-teaduse kampaania “Eesti otsib nurmenukke”, mille eesmärgiks on kaardistada nurmenukkude

Karula maastik Foto: Merike Linnamägi

Karula maastik

kasvualasid ning lasta huvilistel määrata leitud öite tüüpe. Teadusalgatus laiendab sel aastal haaret ning leiab aset mitte vaid Eestis, vaid üle kogu Euroopa.

Häid näiteid Põlvamaalt

Räpina polder on üheks parimaks ja põnevamaks sihtkohaks Eesti linnuvaatlejatele. Et kaitsta piirkonnas pesitsevaid ja rändavaid ohustatud linnuliike, sai alguse LIFE Räpina projekt, mis asus poldril elavate lindude populatsiooni stabiliseerima. Kaitset vajasisid eelkõige rukkirääk, mustviir ja väikekajakas, kelle jaoks on just see polder üks parimaid pesitusalasid Eestis.

Projekti tegevuste käigus loodi stabiilsed märgala piirkonnad, et lindudele sobilikud elupaigad eesmärgipäraselt säiliks. Samuti kinnitati Räpina polder hoialaks ning koostati piirkonnale vastav kaitsekorralduskava. Lisaks rohkele teavitus- ja kaasamistööle korraldati varasemalt alguse LIFE Karula, mis otsis lahendust hooldamata ning võsastunud poollooduslike koosluste korrastamiseks. Et ohustatud liikide elupaigad säiliks, korraldati tegevusi, mille käigus soeta-

Häid näiteid Valgamaalt

Valgamaal on LIFE projekte elu viidud juba mitukümmend aastat. Näiteks sai 2001. aastal alguse LIFE Karula, mis otsis lahendust hooldamata ning võsastunud poollooduslike koosluste korrastamiseks. Et ohustatud liikide elupaigad säiliks, korraldati tegevusi, mille käigus soeta-

ti nii vajalikke kariloomi kui taastati 70 hektari ulatuses rohumaad, loodi matkaradu ning tehiti teavitustööd.

Loodus- ja keskkonnaprojektide on Valgamaal toimunud veelgi. Näiteks oli LIFE Dragonlife projekti eesmärgiks kaitsta ohustatud suur-rabakiili ja mudakonna väikeseid ja isoleeritud asurkondi, mille jaoks oli tarvis taastada hädavajalikke väikeveekogusid nii Eestis kui Taanis. LIFE Priority Forests projekti eesmärgiks oli aga parandada metsaelupaikade veerežiimi, tagamaks seal elavate liikide soodsa seisundi ja elukvaliteedi.

Kastist välja

LIFE programmil on sel aastal kokku neli suunda: loodus ja elurikkus; ringmajandus ja elukvaliteet (sh õhukvaliteet, mullastik, vesi, jäätmed, kemikaalid, müra, ressursikasutus ja -tõhusus); kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohane mine ning puhtale energiale üleminek. Raha võiks sealjuures eelkõige taotleda just suure mõjuga, s.t poolemiljoniliste ja suuremate ettevõtmiste jaoks, milleks Eestil siseriiklike vahendeid alati ei jätku.

Hea projekti eelduseks on keskne idee, mistõttu on oluline, et projekti lugeja saaks aru, milles seisneb probleem, kuidas seda lahendada asutakse, milliseid tegevusi planeeritakse ning millist tulemust taotletakse. Idee võiks tulla kastist väljapoole mõtlemisest ja teadmisest, et LIFE soovib näha praktilisi, käegatsutavaid tulemeid, millega

panustatakse reaalselt ja otseselt projekti seatud eesmärkidesse.

Väga oodatud on projektid, mis keskkonnas midagi paremaks teevad ja mida saaks hiljem laiemalt rakendada. Näiteks oleks soovituslik tutvuda Euroopa rohelise kokkuleppega ja kliimapoliitika põhialustega aastani 2050, mis annavad ülevaatlisku pildi nii ELi kui ka Eesti prioriteetidest.

Milline on hea projekt?

Sageli võib tekitada asjaosalistes küsimusi, millistele projektidele rahastust jagatakse ning millistele mitte. Siinkohal tasub mainimist, et hea projekt on uudne Euroopa Liidu tasemel, mistõttu tuleks projekti kirjutajal mõelda laiemalt, mitte ainult Eestile.

Eduka ning laiahaardelise projekti eelduseks on ka kirglikud ja teemat hästi valdavad inimesed, kes tajuvad valdkonnasiseid probleeme ning oskavad neile ka lahendust näha. Seega peab projekti meeskond koosnema oma ala ekspertidest ning kellel on need on leitud, hakatakse arutama ja mõtlema, kus on kõige kriitilisem murekoht ning kuidas annaks seda parandada.

Kindlasti tasuks projekti kirjutamisel läheneda probleemile laiemalt ja uurida, mida teistes riikides samas valdkonnas juba tehtud on. Heal projektil on partnereid mitmest riigist, mis näitab teema olulisust laiemalt, samuti hinnatakse selliseid projekte üldjuhul kõrgemalt.

Ideedele jagub võimalusi

LIFE programm pole aga ainus

võimalus keskkonnategevuste täideviimiseks. Muuhulgas aitab ideid ellu viia Horisont, mis on maailma suurim teadus- ja arendustegevust ning rahvusvahelist koostööd toetav programm.

Horisont ja LIFE on omavahel tihedalt seotud – nii mõnigi keskkonnaprojekt on enne LIFE programmi alustanud Horisondist, mis peab oluliseks kolme suunda: oodatud on projektid, mille käigus toetatakse tiptasemel teadust, ühiskonnaprobleemidele lahenduste otsimist või juhtpositsiooni saavutamist tööstuses selleks vajaliku teaduse abil. Seega keskendub Horisont eelkõige teadusuuringute läbiviimisele ning aitab neid eesmärgipäraselt täide viia. Miks mitte koguda alustuseks tõendusmaterjali, mille tulemusi annaks hõlpsalt ära kasutada LIFE programmi tarvis?

Sarnaselt Horisont programiga saab projekti jaoks raha taotleda ka Euroopa Liidu Innovatsioonifondist, mille puhul keskendutakse innovaatiliste madala süsinikusisaldusega tehnoloogiate arendamisele ja kasutuselevõtule. Sealhulgas on võimalik toetust saada projektidele, mis leiavad lahendusi süsiniku kinnipüüdmisele, ladestamisele ja utiliseerimisele või loovad kasvuhoonegaaside kokkuhoidu energiantensiivses tööstuses.

Küsi julgelt abi

Programmi taotlusvoorud avanevad juba sel suvel. Täpsemat infot projekti kirjutamisega seotud küsimuste ning tähtaegade kohta jagavad LIFE kontaktisi-

kud, kes julgustavad esitajaid nendega otse ühendust võtma.

Keskkonnaministeeriumis ja Keskkonnainvesteeringute Keskuses töötavad LIFE projektijuhid, kes aitavad muuta programmi nähtavamaks, tõsta taotlejate teadlikkust projekti võimalustest, aidata parandada projekti taotluste kvaliteeti ning leida sobivaid partnereid. Ühtlasi on palju kasulikku informatsiooni jagada juba rahastuse saanud projektide juhtidel.

Tasub mees pidada, et projekti kirjutamine pole tegelikult nii keeruline, kui esmapilgul tundub. LIFE’is on paindlikkust ning vajadusel saab teha muudatusi. Kui esimesel korral raha saada ei õnnestunud, tasub proovida uuesti. Vastavalt tagasisidele projekti täiendades võib see järgmisel aastal olla juba palju edukam: julge pealehakkamine on pool võitu.

GADY KÜNNAPUU,
TRIIN KOMMER
AwaRaEst LIFE 2 projektijuhid

Lisainfo: <https://life.envir.ee/>

Artikli kirjutamist on rahastatud projektist “LIFE programmist teadlikkuse suurendamine ja projektitaotluste kvaliteedi parandamine 2”, mida rahastab Euroopa Liidu liikmesriikide keskkonnaprojektide kaasrahastamine LIFE.